

Het PUM-AMR-project

Edmée Bowles, Titus Visser, Heiman Wertheim

Senior specialisten bestrijden antimicrobiële resistentie in het buitenland

Via het PUM-Antimicrobial Resistance Program (PUM-AMR) delen Nederlandse senior artsen-microbioloog en andere specialisten hun kennis en ervaring in lage- en middeninkomenslanden (LMIL's) rondom goede infectieziekten zorg (preventie, diagnostiek en behandeling), ter ondersteuning van de wereldwijde aanpak van antibioticumresistentie. Dit gebeurt in ziekenhuizen en door advisering op regionaal en nationaal niveau rondom inrichting van zorgsystemen (besturing en organisatie). Een volgende stap is om vanuit de PUM te adviseren over de hele antibioticumketen: de productie, het gebruik ervan in landbouw en veeteelt en de afvalwaterzuivering.

Met dit initiatief menen Nederlandse artsen een relevante en gecoördineerde bijdrage te kunnen leveren aan de wereldwijde aanpak van infectieziekten in het algemeen en antibioticumresistentie in het bijzonder.

Inleiding

Antimicrobiële resistentie (AMR) wordt internationaal erkend als een van de belangrijkste bedreigingen van de gezondheidszorg en staat hoog op de Global Health Security Agenda (GHSA).¹ In Nederland voeren we al decennia een restrictief antibioticumbeleid en is er veel aandacht voor infectiepreventie. Vergeleken met het buitenland doen we het goed. Nederland behoort tot de landen met het laagste antibioticumgebruik en de laagste resistentiecijfers ter wereld.

In lage- en middeninkomenslanden (LMIL's) is de zorgketen die moet leiden tot het voorkómen van antibioticumresistentie, deficiënt. Medisch-microbiologische diagnostiek, behandelrichtlijnen, infectiepreventiemaatregelen, kennis, beschikbaarheid van antibioticum schieten tekort, allemaal zaken die in Nederland behoren tot of raken aan het beroepsprofiel van de arts-microbioloog.

Daarnaast valt er ook in de productie en het gebruik van antibioticum in landbouw en veeteelt veel te verbeteren.

Tijdens de World Health Assembly 2015 hebben alle landen afgesproken een 'National Action Plan on Antimicrobial Resistance' te formuleren, in lijn met het WHO Global Action Plan.² Dit behelst een one health-aanpak, die humane en veterinaire gezondheidszorg, landbouw, veeteelt en milieu maatregelen integreert. Veel landen hebben inmiddels zo'n plan, maar de implementatie blijkt vaak lastig.³

Nederlandse expertise

Het ligt voor de hand om onze Nederlandse kennis en kunde rondom infectieziekten aan te wenden om instellingen en professionals in het buitenland te ondersteunen. In dat kader bestaan er al veel initiatieven en samenwerkingsverbanden tussen Nederlandse professionals en ziekenhuizen in LMIL's. Met meer coördinatie zouden dergelijke initiatieven grotere impact kunnen hebben. In Nederland is de werkdruk onder de huidige professionals echter te hoog om ook hier nog veel tijd en energie in te steken, hoe leuk en dankbaar dit werk ook is. We missen uiteindelijk voldoende mankracht om langdurig in het buitenland aan het werk te gaan, om daar echt op een gecoördineerde manier het verschil te maken. Er is veel vraag naar de expertise van artsen-microbioloog voor dergelijke buitenlandse 'capacity strengthening'-activiteiten. Maar waar haal je deze professionals vandaan?

Senior specialisten

PUM Netherlands Senior Experts. Radboudumc, Centrum voor Infectieziekten, Nijmegen, T. Vissers, theme coordinator Health, Environment and Energy, public health arts; E.C. Bowles, prof. dr. H.F.L. Wertheim, artsen-microbioloog. Contactpersoon: E. Bowles (edmee.bowles@radboudumc.nl).

Er bestaat echter een poule aan arbeidskrachten die deels onbenut blijft: de senior specialisten. Artsen-microbioloog en andere professionals zijn na hun pensionering nog lang niet toe aan een bestaan achter de geraniums. Zij staan volop in het leven, hun kennis is goed up-to-date en wordt al vaak ingezet met op eigen initiatief reizen naar verre oorden met matige diagnostiek. Dit zijn tevens de mensen die aan de wieg hebben gestaan van het succesvolle Nederlandse systeem en bij uitstek de juiste ambassadeurs en experts om uit te zenden.

Vanuit deze gedachte hebben de afdeling Medische Microbiologie van het Radboudumc en de Werkgroep Internationale Medische Microbiologie (WIMM) samenwerking gezocht met PUM Netherlands Senior Experts (PUM), om dit plan verder te ontwikkelen.

Wat is PUM?

PUM Netherlands Senior Experts is een grote non-profitorganisatie van senior vrijwilligers, ondersteund door het ministerie van Buitenlandse Zaken en werkgeversorganisatie VNO-NCW. PUM is al sinds 1978 actief en heeft momenteel meer dan 1500 senior experts die hun kennis en ervaring delen in LMIL's en opkomende markten. PUM ondersteunt het midden- en kleinbedrijf. Daarbinnen is de organisatie onder andere actief op het terrein van de (private) gezondheidszorg. In het nastreven van een zo groot mogelijk effect adviseert PUM MKB-bedrijven (met een omzet tot tien miljoen per jaar) in de gehele keten: van grondstofwinning en -verwerking tot en met het eindproduct bij de consument en de afvalverwerking.

PUM is actief in meer dan 30 landen over de hele wereld en heeft een uitgebreid netwerk van landencoördinatoren en contactpersonen, waardoor er goed inzicht is in de behoeften van de diverse landen.

De samenwerking van PUM, Radboudumc en WIMM heeft geresulteerd in het PUM-Antimicrobial Resistance Program (PUM-AMR). Hierin ondersteunen Nederlandse senior experts op het gebied van antibioticumresistentie LMIL's bij het implementeren van maatregelen ter bestrijding van antibioticumresistentie. De senior experts kunnen artsen-microbioloog, deskundigen infectiepreventie, internist-infectiologen, apothekers en veeartsen zijn.

Het doel van PUM-AMR

Het doel van het project is dat senior specialisten hun kennis en ervaring delen om LMIL's te ondersteunen bij de implementatie van hun 'National Action Plan on Antimicrobial Resistance'. Dit kan lokaal door specialisten in ziekenhuizen te ondersteunen bij verbetering van de diagnostiek, implementatie van antimicrobiële stewardship en infectiepreventieprogramma's, onderwijs, maar ook door advisering in de rest van de keten waar antibioticum een rol spelen. Doordat binnen PUM ook experts actief zijn op het gebied van industrie, landbouw, veeteelt en milieu, kan de stap naar een one health-aanpak gemaakt worden.

Hoe werkt het?

Uitgangspunt is dat onze experts op korte missies gaan en vervolgens langdurig (minstens twee jaar) op afstand betrokken blijven door advisering en coaching via skype en e-mail. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat onze experts zelf uitvoerend aan het werk gaan.

Overigens ben je voor PUM vanaf je 45^e al senior. En om uitgezonden te worden hoef je niet met pensioen te zijn; dat kan ook tijdens je vakantie.

Missies worden uitsluitend uitgevoerd na expliciete uitnodiging van de ontvangende instelling of organisatie. De inzet van de expert is op vrijwillige basis. Reiskosten en verzekering worden door het project gefinancierd, de ontvangende partij zorgt voor huisvesting.

PUM-AMR's eerste missie: Armenië

Bij het online gaan van deze editie van het *NTMM* vertrekt onze eerste missie: een arts-microbioloog en een deskundige infectiepreventie zijn uitgenodigd door twee ziekenhuizen in Yerevan in Armenië om daar te assisteren bij het ontwerp en de inbedding van een programma voor antimicrobiële stewardship en voor infectiepreventie. Daarnaast wordt bij een van de twee ziekenhuizen ook het proces van antimicrobiële gevoeligheidstesten in het laboratorium geëvalueerd en wordt gekeken naar mogelijkheden voor externe kwaliteitscontrole.

Voor dit laatste is er synergie gezocht met het CAESAR-project - een samenwerking van het RIVM, de ESCMID en de WHO - dat een belangrijke rol speelt in de surveillance van antibioticumresistentie in onder meer Armenië.⁴

Onze AMR-missie is ingebed in een grotere missie van PUM-Healthcare, waarin onder meer een

gynaecoloog meegaat om laparoscopische technieken in een van de private ziekenhuizen in Yerevan te introduceren. Ook zal er een gesprek plaatsvinden met de Armeense staatssecretaris van gezondheidszorg.

Ter verdere versterking van de expertise zijn twee van onze Armeense counterparts uitgenodigd voor de Dutch Masterclass on Antimicrobial Stewardship,⁵ die in mei van dit jaar in Nijmegen zal plaatsvinden. In deze masterclass komen 40 senior medici en beleidsmakers uit circa 15 landen bijeen. In vijf dagen krijgen zij een breed inzicht in de Nederlandse aanpak van antibioticumresistentie en formuleren zij een plan van aanpak voor een antimicrobieel stewardshipprogramma in hun eigen situatie. De deelnemers krijgen een coach toegewezen die hen daarbij assisteert en na afloop van de masterclass blijft adviseren bij de uitvoering van het plan.

Conclusie

Via dit PUM-initiatief kunnen senior arts-microbioloog, deskundigen infectiepreventie, internist-infectiologen, apothekers en veeartsen hun kennis en ervaring delen met professionals in LMIL's, om hun infectiezorgketen naar omstandigheden zo efficiënt mogelijk te organiseren. Dergelijke initiatieven zetten Nederland internationaal goed op de kaart in de strijd tegen antimicrobiële resistentie. Een gecoördineerde en duurzame inzet van senior experts zorgt er tevens voor dat we meer impact kunnen hebben.

Geïnteresseerd?

Ben je geïnteresseerd om deel te nemen in het PUM-AMR project of wil je als coach betrokken zijn? Stuur dan een e-mail voor nadere informatie naar: edmee.bowles@radboudumc.nl.

Referenties

1. Global Health Security Agenda: <https://www.ghsagenda.org/packages>.

2. WHO Global Action Plan on Antimicrobial Resistance, 2015.
3. Global Database for Antimicrobial Resistance, <https://amr-countryprogress.org>.
4. Central Asian and Eastern European Surveillance of Antimicrobial Resistance http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0005/354434/WHO_CAESAR_AnnualReport_2017.pdf?ua=1.
5. Dutch Antimicrobial Stewardship Masterclass & expert consultancy <https://www.radboudumc.nl/en/education/courses/dutch-antimicrobial-stewardship>.